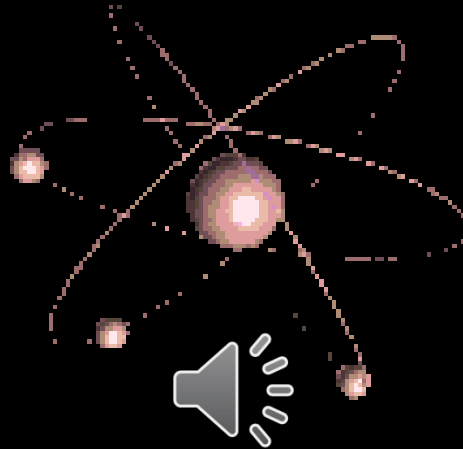

ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Δημήτριος Β. Βλαχάκος

Καθηγητής Παθολογίας-Νεφρολογίας

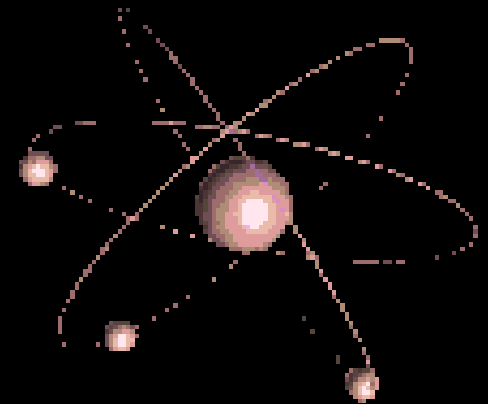
Υπεύθυνος της Νεφρολογικής Μονάδας

Β΄ Προπαιδευτική Παθολογική Κλινική

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «ΑΤΤΙΚΟΝ»

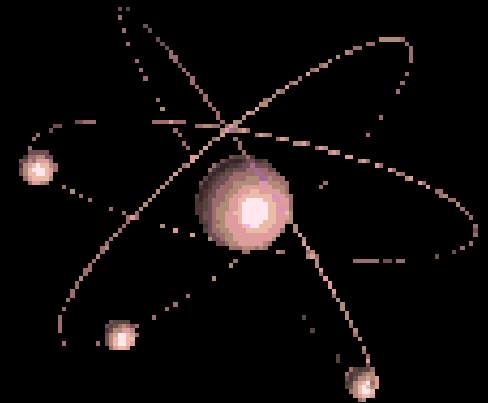
Αρχές Οξεοβασικής Ισορροπίας

- Οξέα είναι οι δότες πρωτονίων (**H⁺**)
- Μόρια που σε υδατικό διάλυμα παράγουν πρωτόνια → H⁺
- Τα κύρια οξέα του οργανισμού είναι:
  - Ανθρακικό οξύ (H₂CO₃)
  - Φωσφορικό οξύ (H₃PO₄)
  - Πυροσταφυλικό οξύ
  - Γαλακτικό οξύ

Αρχές Οξεοβασικής Ισορροπίας

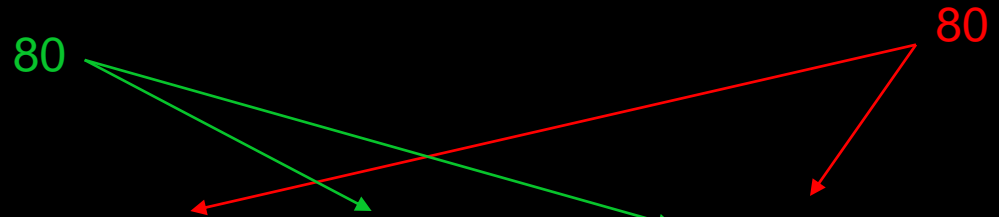
- Βάσεις είναι δέκτες πρωτονίων (**OH⁻**)
- Κύριες βάσεις του οργανισμού είναι :
  - Τα διττανθρακικά (**HCO₃⁻**)
  - Τα διφωσφορικά (**HPO₄⁻²**)

Αρχές Οξεοβασικής Ισορροπίας

- Τα φυσιολογικά στενά όρια

80 80
pH 7.35 to 7.45 => [H⁺] 35-45 nmol/L)

pH = Αλκαλαιμία (υψηλό pH)

pH = Οξαιμία (χαμηλό pH)

‘Όρια pH συμβατά με την ζωή 6.7 - 7.9

Regulation of hydrogen ions

1. Buffer system

- a. bicarbonate buffer
- b. hemoglobin buffer
- c. protein buffer
- d. phosphate buffer

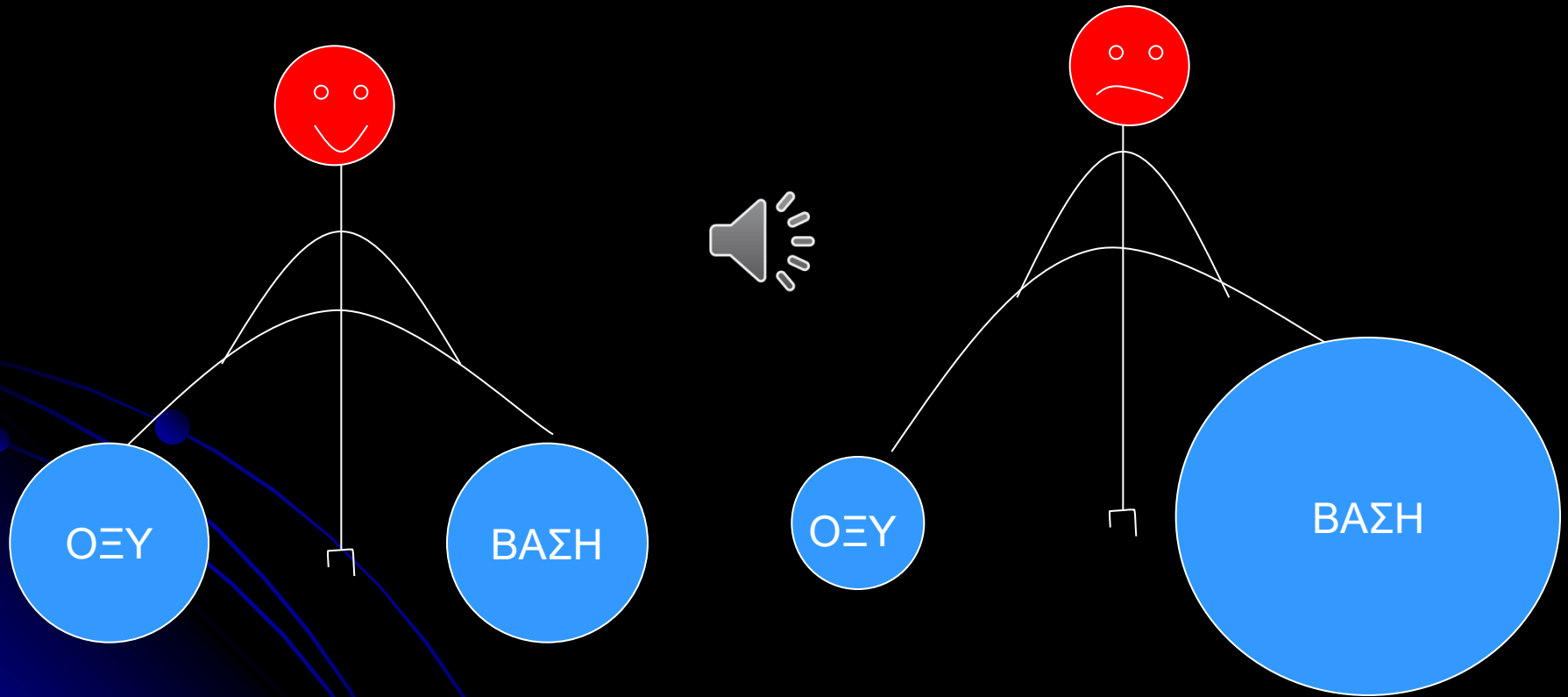
2. Ventilatory response

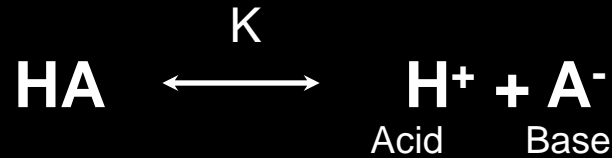
3. Renal response

ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ: η έννοια του ρυθμιστικού διαλύματος

Αρχές Οξεοβασικής Ισορροπίας

$$-\log[\text{H}^+] = -\log K - \log[\text{HA}] / [\text{A}^-]$$

$$\text{pH} = \text{pK} + \log [\text{A}^-] / [\text{HA}]$$

Henderson
Hasselbalch

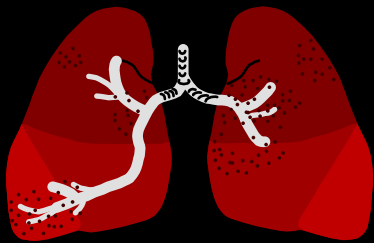

$$[\text{H}^+ \text{ nmol/L}] = 24 * P \text{ CO}_2 / \text{HCO}_3^-$$

Kassirer-Blake

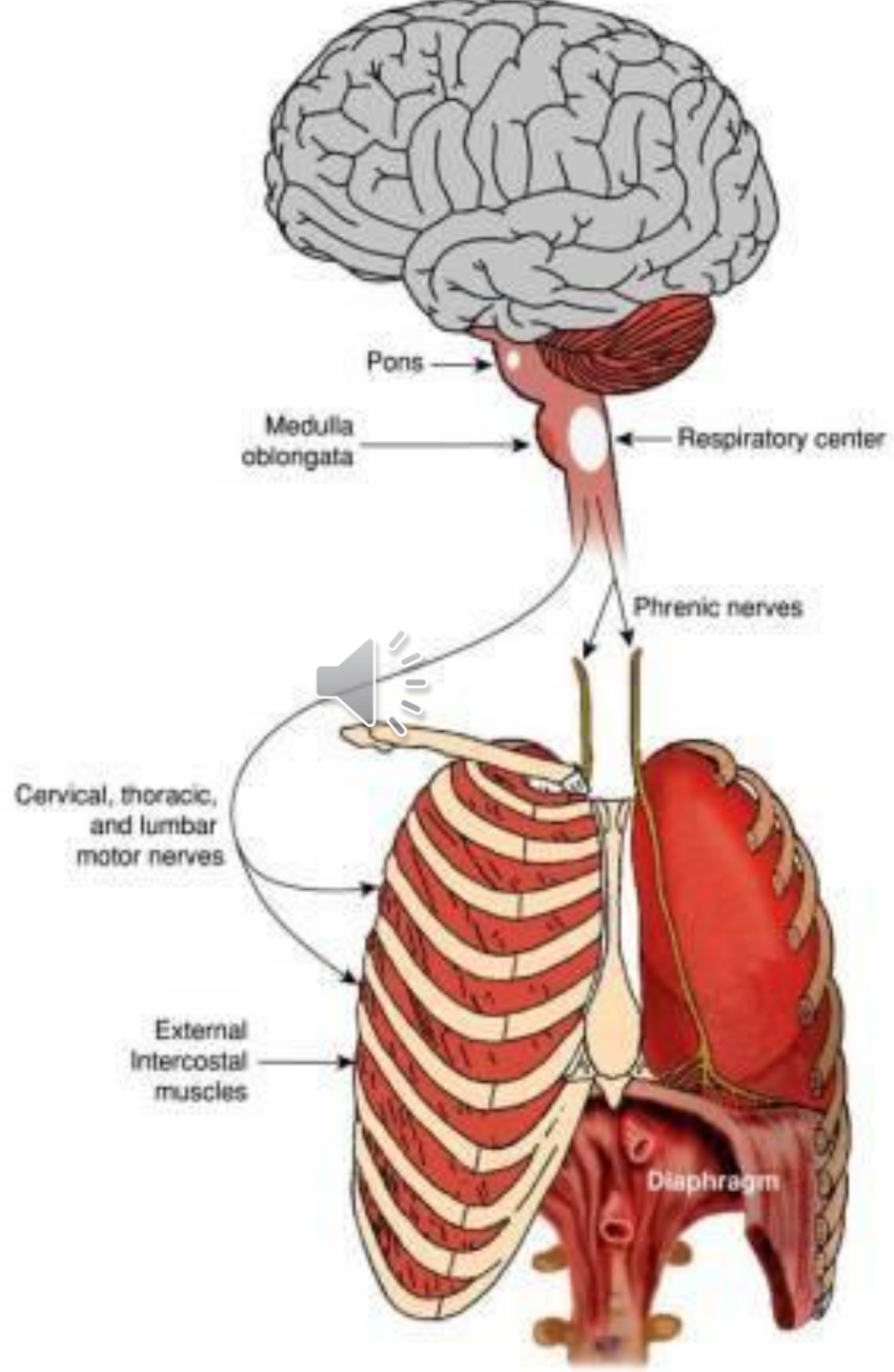
Αρχές Οξεοβασικής Ισορροπίας

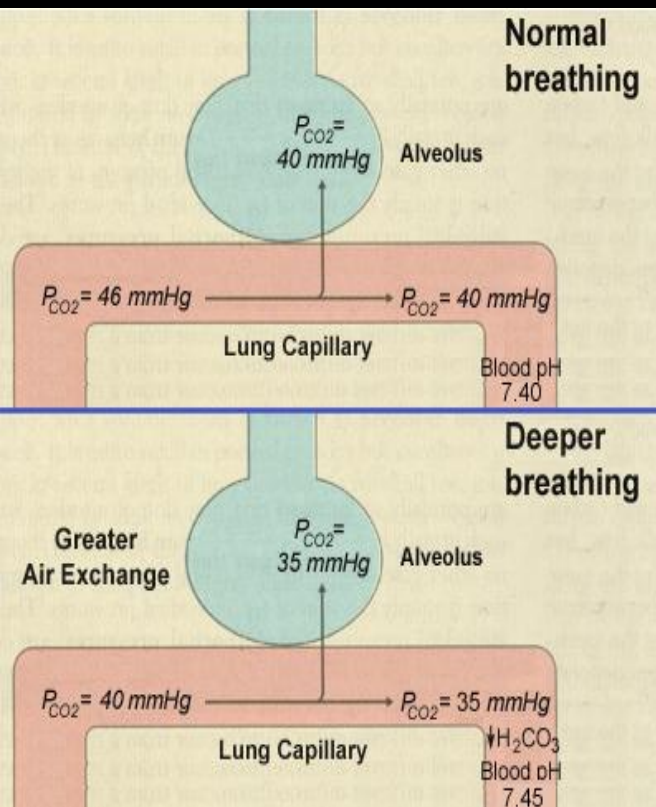
- **CO₂ 25 Mol / ημέρα**

- **Μή-καρβονικά οξέα 60-70 mmol / ημέρα**
Τροφή, Φάρμακα, Υποπροϊόντα του Μεταβολισμού
(Γαλακτικό οξύ, Πυροσταφυλικό οξύ, Ακετοοξικό οξύ)

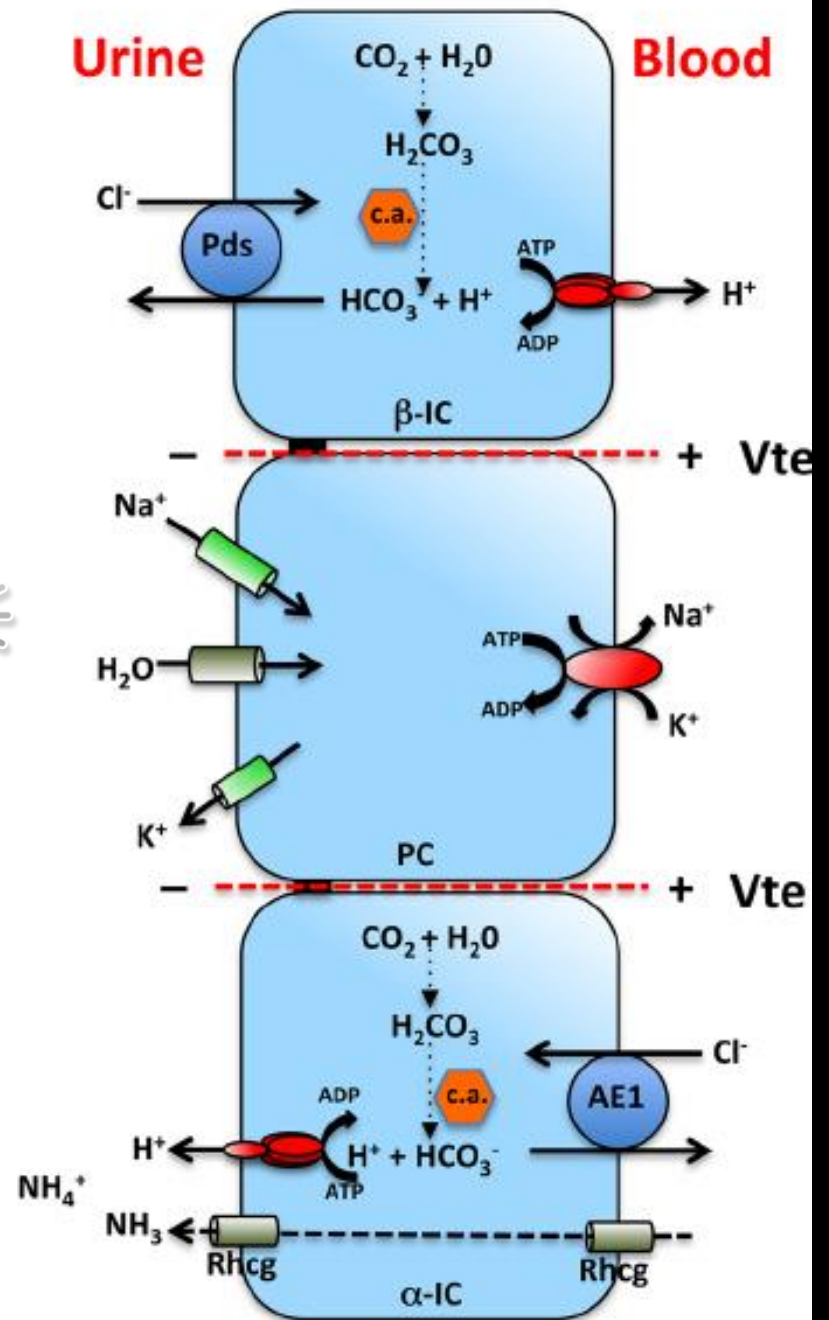
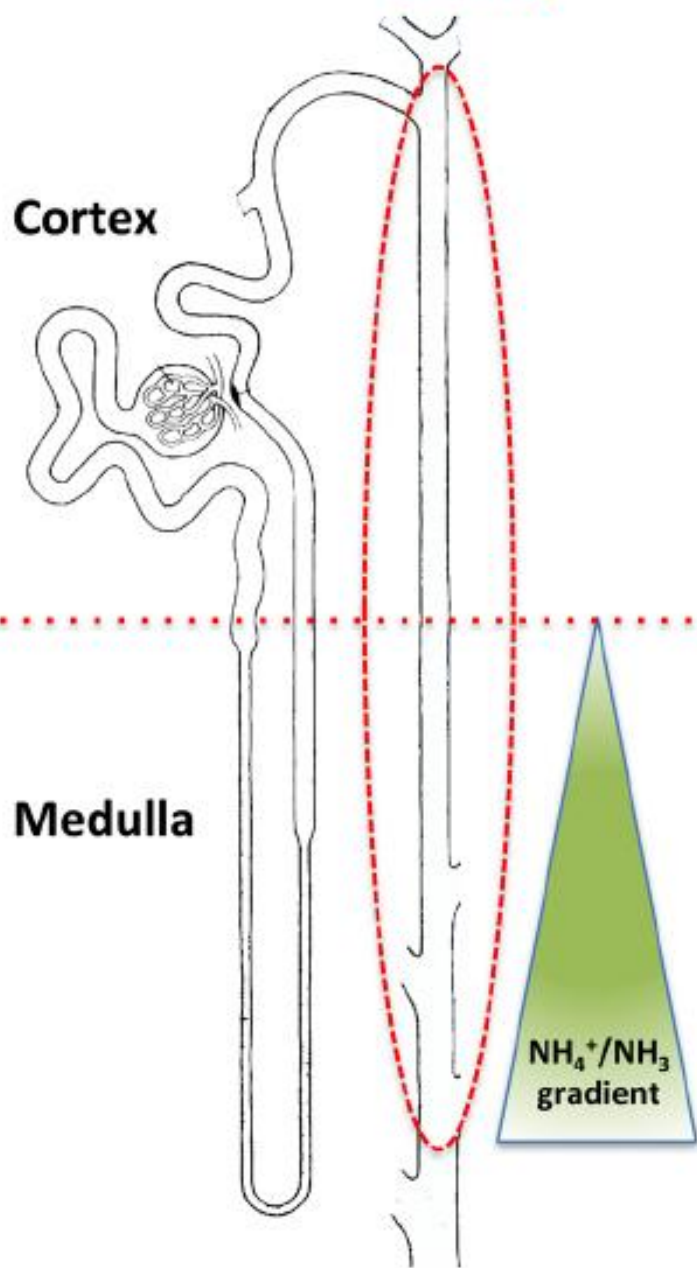

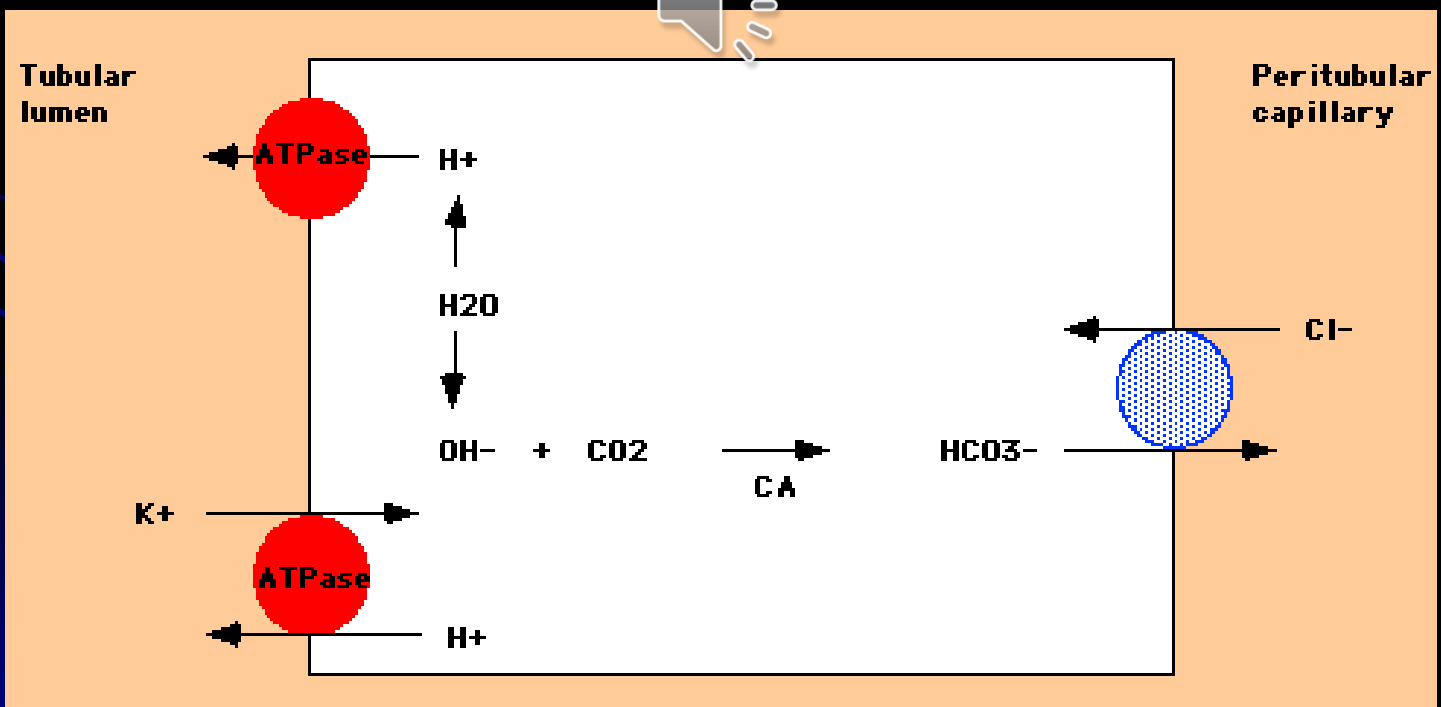
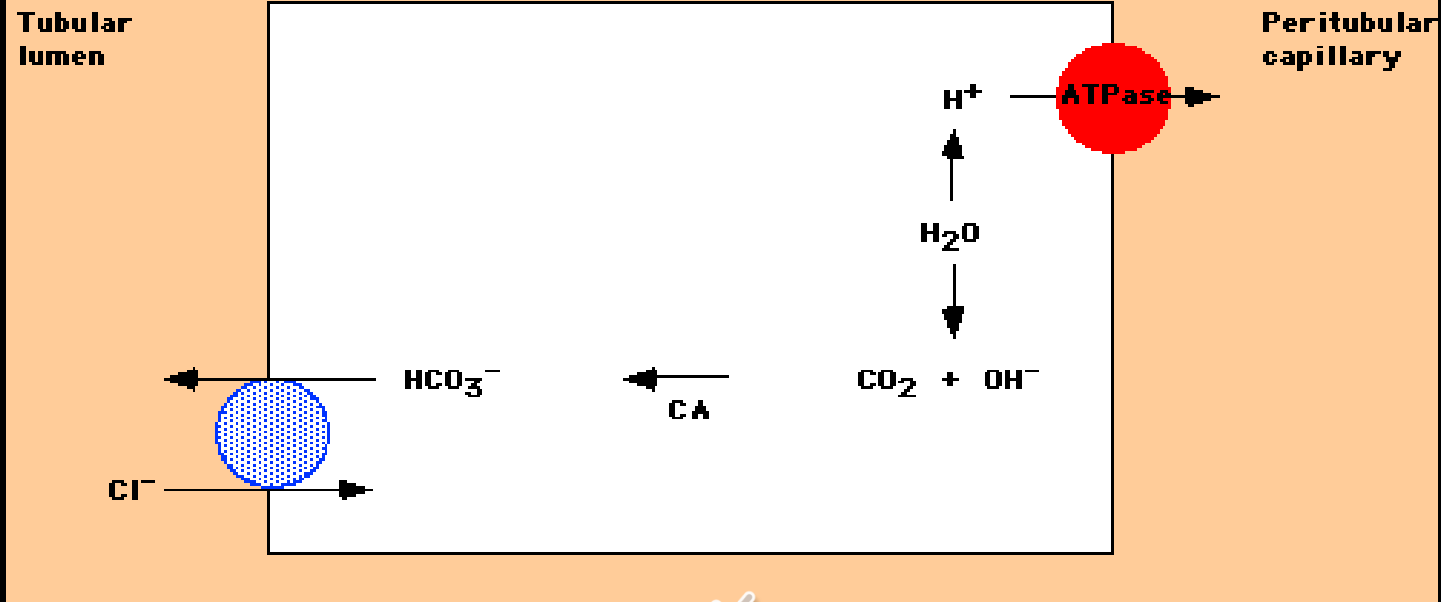

Αερισμός $\uparrow \Rightarrow$ $pCO_2 \downarrow$

Αερισμός $\downarrow \Rightarrow$ $pCO_2 \uparrow$

Final secretion of NH_4^+

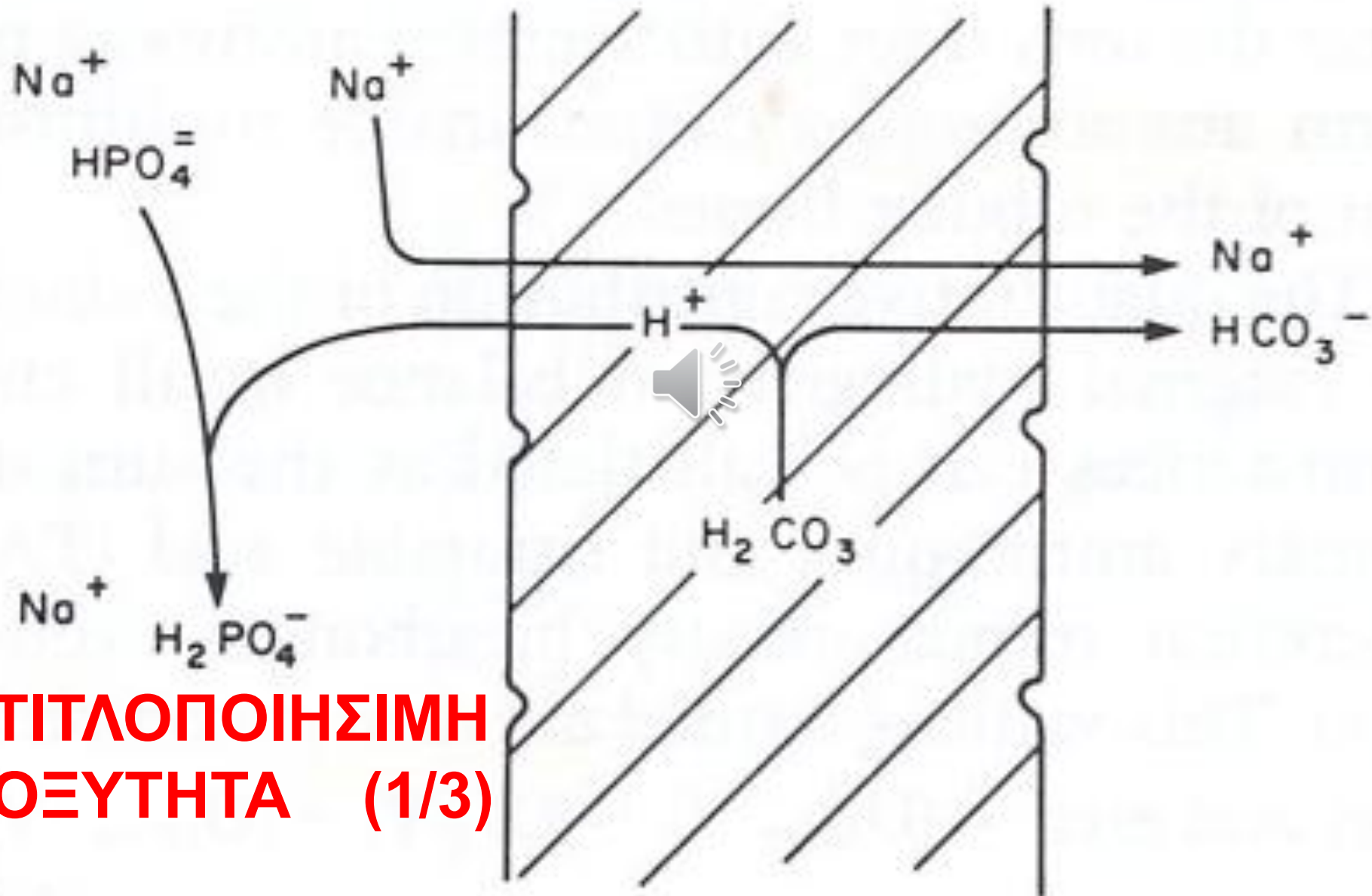

FILTRATE

TUBULE CELL

REABSORBATE

**ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΙΜΗ
ΟΞΥΤΗΤΑ (1/3)**

FILTRATE

TUBULE CELL

REABSORBATE

LIVER

Glutamine

Glutamate

mitochondria

NH_3

NH_3

Na^+

Na^+

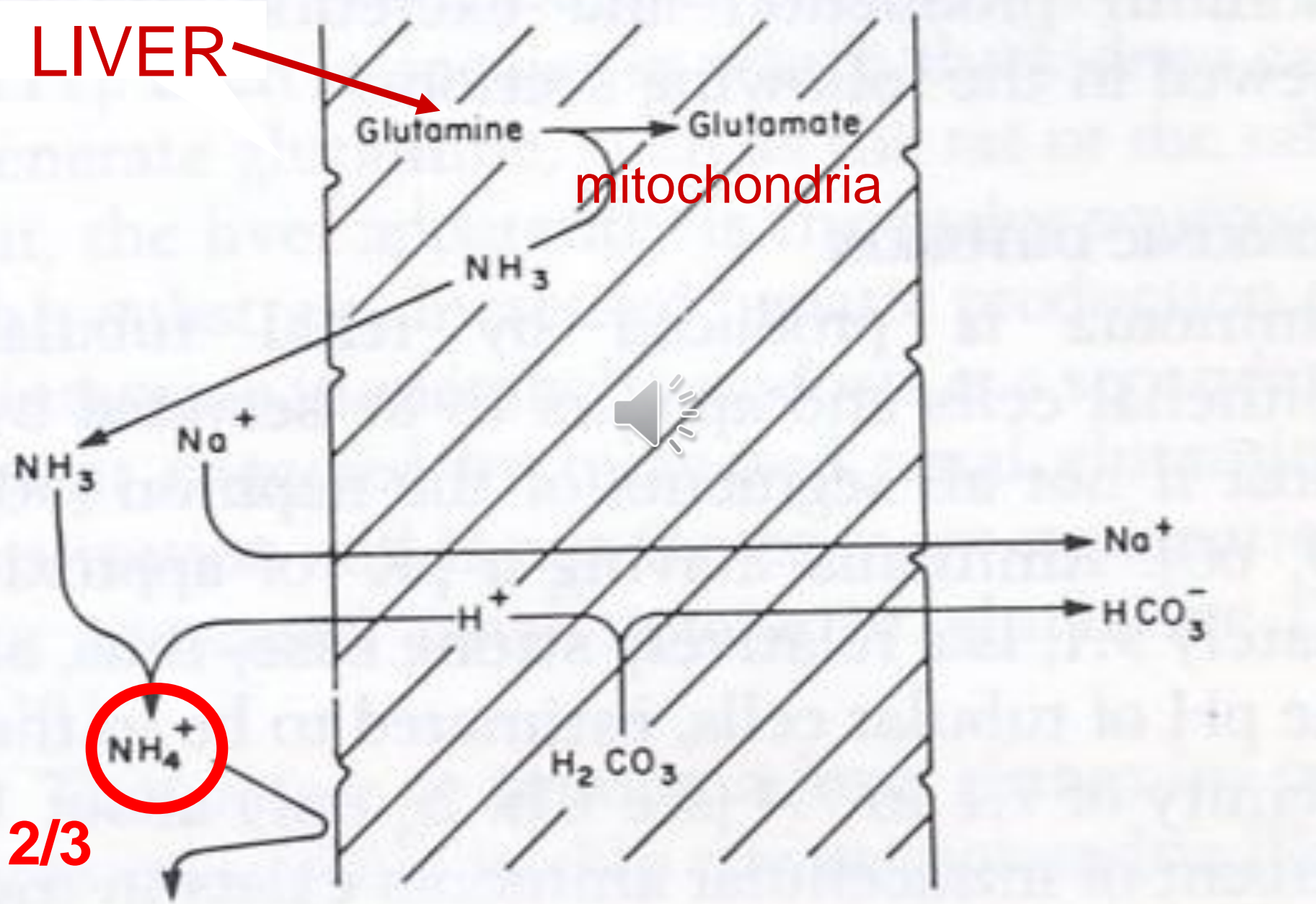
HCO_3^-

H^+

H_2CO_3

NH_4^+

2/3

Τροφές

Μεταβολισμός

Μεταβολισμός

Τροφές

+

Νεφροί

Νεφροί, Στόμαχος

Πνεύμονες

Acid-Base Physiology

Cells

Buffers

H^+

Blood

A^-

HCO_3^-

CO_2

Kidney

Buffers

(< 1 sec)

Lungs

(min to hr)

H^+ A^-

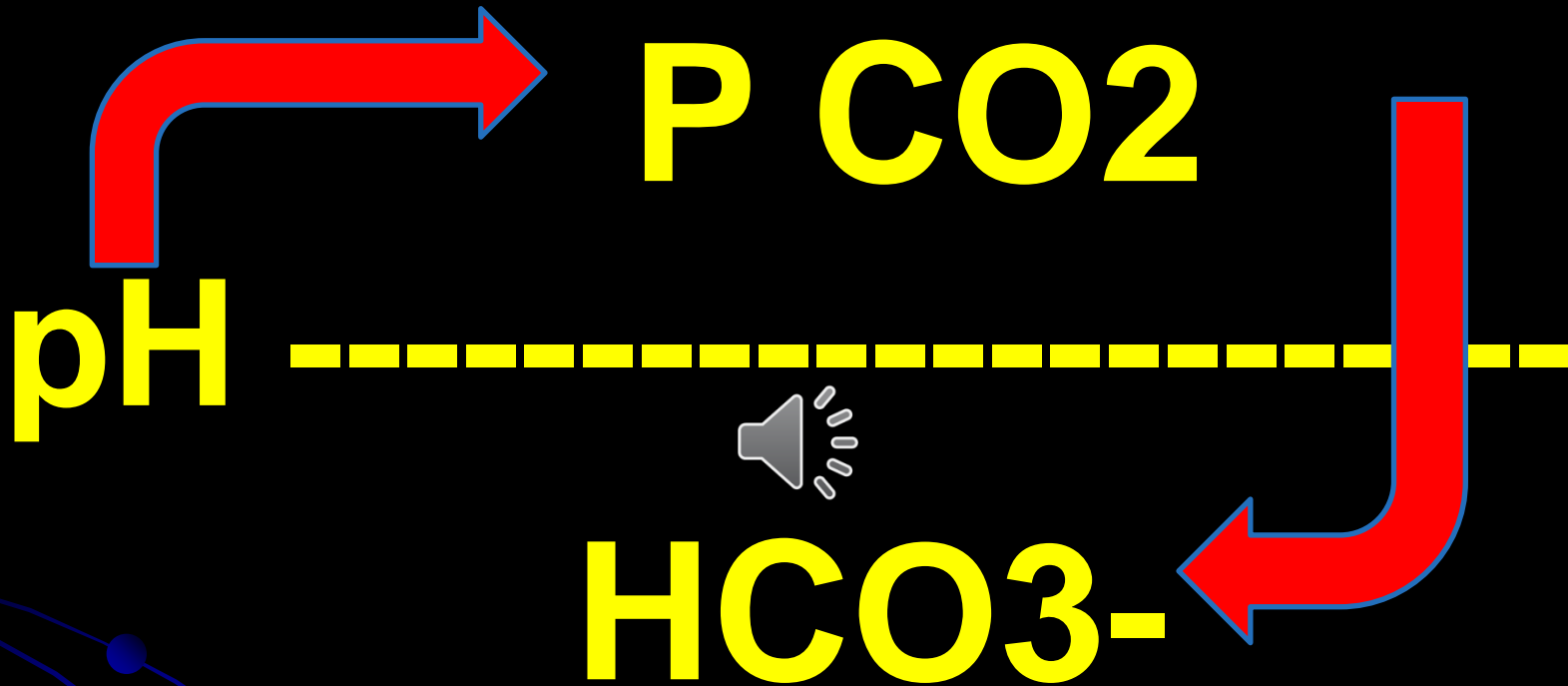
(sec to min)

CO_2

ΤΥΠΟΙ ΑΠΛΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΟΞΕΟΒΑΣΙΚΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ

- ΟΞΕΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ
- ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ
- ΟΞΕΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ
- ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ
- ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΟΞΕΩΣΗ
- ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗ ΑΛΚΑΛΩΣΗ

Rome =
respiratory opposite –
metabolic equal

Αίτια αναπνευστικής οξεώσεως .....σύνδρομα υποαερισμού

- **Υπαιρισμός Κεντρικής Αιτιολογίας** (φάρμακα, O₂ σε ΧΑΠ, διαταραχές ΚΝΣ, παχυσαρκία)
- **Υπαιρισμός νευρομυϊκής αιτιολογίας** (Σκλήρυνση κατά πλάκας, Πολυομυελίτιδα, Βλάβη φρενικού νεύρου, Guillain-Barré, Μυασθένεια, Κουράριο, Αμινογλυκωσίδες, Υποκαλιαιμία, κλπ)
- **Απόφραξη αεραγωγών** (ξένο σώμα) ή πνευμόνων (ΧΑΠ, άσθμα)
- **Περιοριστικά σύνδρομα** (Πλευριτική συλλογή, πνευμονοθώρακας, Κυφοσκολίωση, Αγκυλοποιητική σπονδυλίτις, Κακοήθης παχυσαρκία, Πνευμονική Ίνωση, Πνευμονία, Πνευμονικό Οίδημα)
- **Αυξημένη παραγωγή CO₂** (Παρεντερική διατροφή)

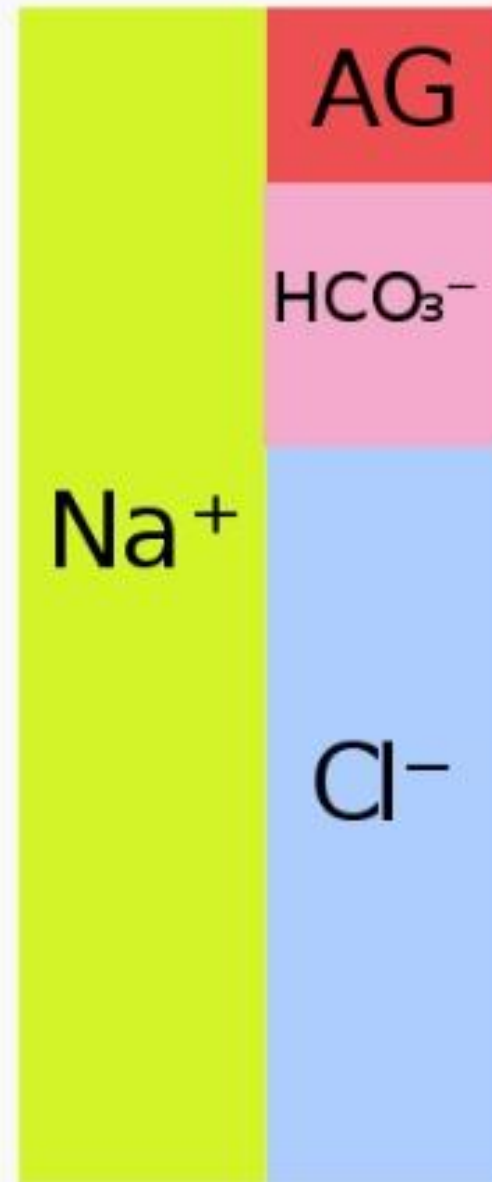
Αίτια αναπνευστικής αλκαλώσεως .....σύνδρομα υπεραερισμού

- Υποξαιμία (υψηλό υψόμετρο, πνευμονική εμβολή)
- Μεταβολικές διαταραχές (Οξέωση (διαβητική, νεφρική, γαλακτική), Ηπατική ανεπάρκεια)
- Νευρολογικά νοσήματα (Ψυχογενείς διαταραχές, Λοιμώξεις ΚΝΣ, Όγκοι, Ψυχογενής υπεραερισμός)
- Φάρμακα (Σαλικυλικά, Ξανθίνες, Προγεστερόνη)
- Διάφορα (Πυρετός - Σήψη, Πόνος, Εγκυμοσύνη)

Changes in pH and HCO₃⁻ for a 10 mm Hg change in PaCO₂

	ACUTE CHANGE	CHRONIC CHANGE
Resp Acidosis (for PaCO ₂ up to 70)	pH down by 0.07 HCO ₃ ⁻ up by <u>1</u>	pH down by 0.03 HCO ₃ ⁻ up by 3- <u>4</u>
Resp Alkalosis (for PaCO ₂ down to 20)	pH up by 0.08 HCO ₃ ⁻ down by <u>2</u>	pH up by 0.03 HCO ₃ ⁻ down by <u>5</u>

Η μεταβολική
οξέωση
διακρίνεται με
βάση το χάσμα
ανιόντων

Anion Gap

Διαγνωστική προσέγγιση ασθενών με μεταβολική οξέωση ανάλογα με το Χάσμα Ανιόντων (ΧΑ)

$$\text{ΧΑ} = \text{Na}^+ - (\text{Cl}^- + \text{HCO}_3^-) \quad \text{Φ.Τ.: } 12 \pm 2 \text{ mEq/L}$$

Διόρθωση για τα επίπεδα της αλβουμίνης :
↓ΧΑ κατά 2.5 mEq/L για κάθε μείωση κατά
↓1 g/dl της αλβουμίνης ή

Figge's formula = AG + [0.25 x (44 – albumin g/L)]

High anion gap metabolic acidosis KUSSMAL

- **K**etoacidosis Diabetic
- **U**remia
- **S**tarvation
- **S**alicylates
- **M**ethanol
- **A**lcoholic ketoacidosis , paraldehyde, ethylene glycol
- **L**actic acidosis (shock, sepsis, seizures, toxins - phenformin and ethanol)

$\Delta\text{AG}/\Delta\text{bicarb}$

- $\Delta\text{AG} = \text{AG} - 11$
- $\Delta\text{bicarb} = 24 - \text{HCO}_3$
- $\Delta\text{AG}/\Delta\text{bicarb} = 1-2$
a simple high AG metabolic acidosis
- $\Delta\text{AG}/\Delta\text{bicarb} > 2$
high AG metabolic acidosis & metabolic alkalosis
- $\Delta\text{AG}/\Delta\text{bicarb} < 1$
high AG metabolic acidosis & normal AG metabolic acidosis

Μεταβολική οξέωση με φυσιολογικό ΧΑ

- Διάρροια
- Συρρίγια
  - παγκρεατικά
  - χοληφόρα
  - εντερικά
- Νεφροσωληναριακή οξέωση
  - αναστολείς καρβονικής ανυδράσης
  - τύπου II αδυναμία απέκκρισης H⁺ στα αθροιστικά σωληνάρια (διαταραχή αντλίας H⁺-ΑΤΡάσης)
  - τύπου I στα πλαίσια του συνδρόμου Fanconi
  - τύπου IV (low-renin, low-aldo)
pH ούρων < 5.3, K⁺ ορού ↑↑

Urine Anion Gap (Na+K-Cl) if neGUTive -> enteric losses

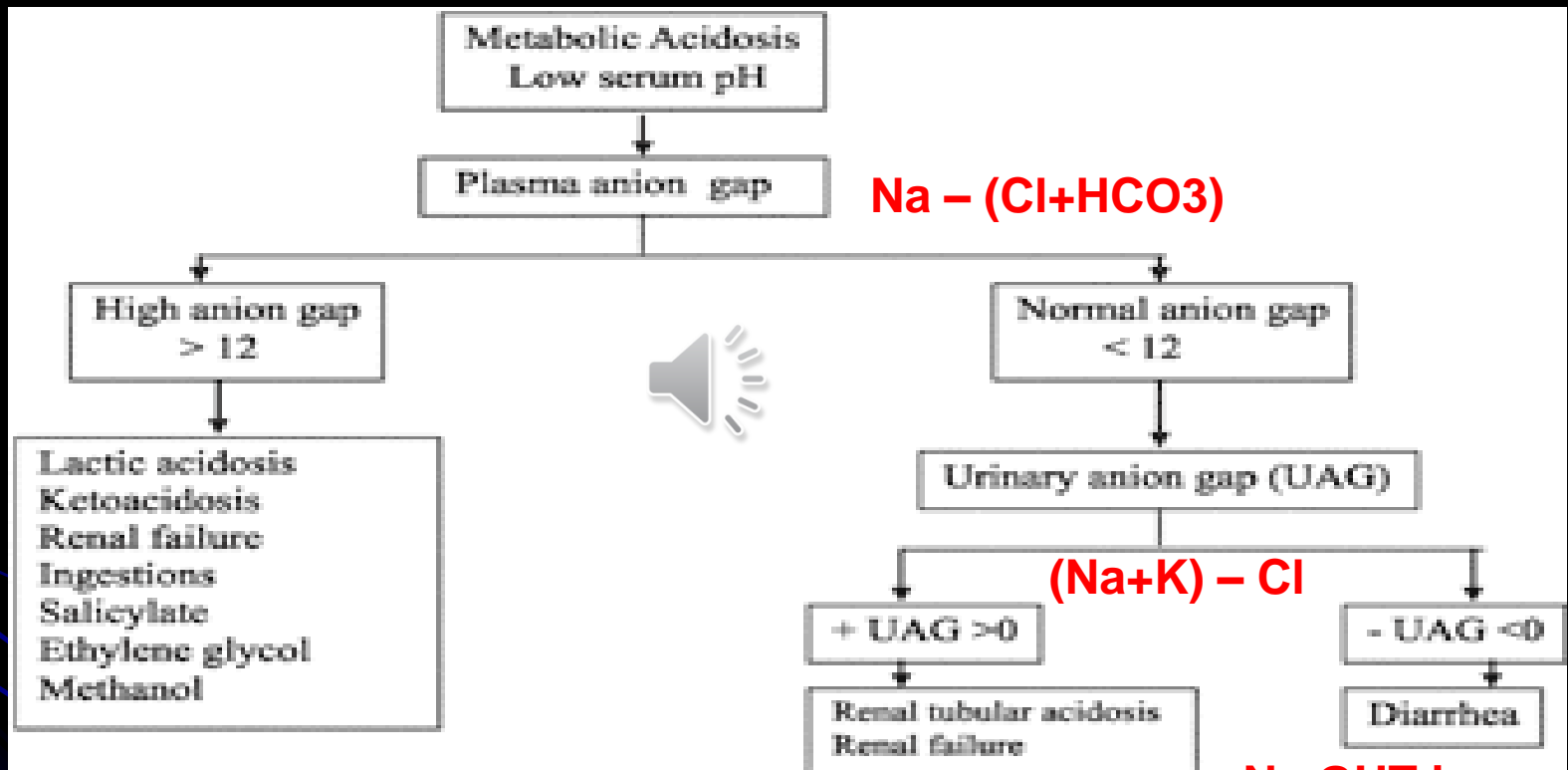

Fig. 1 : Approach to metabolic acidosis with low serum pH.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗΣ ΑΛΚΑΛΩΣΗΣ

- Λόγω απώλειας NaCl^* (90%)
- (αλκάλωση με υποογκαιμία)
- Λόγω υπερέκκρισης αλατοκορτικοειδών**
- (αλκάλωση με υπερογκαιμία)

* αλατοευαίσθητος

** αλατοανθεκτική

ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗΣ ΑΛΚΑΛΩΣΗΣ (1)

Απώλεια H^+ και Cl^- από το εξωκυττάριο υγρό

- Από το γαστρεντερικό σωλήνα:

- έμετοι, αναρροφήσεις, συρίγγια*
- θηλώδη αδενώματα παχέος εντέρου (σπάνια)

- Από τους νεφρούς:

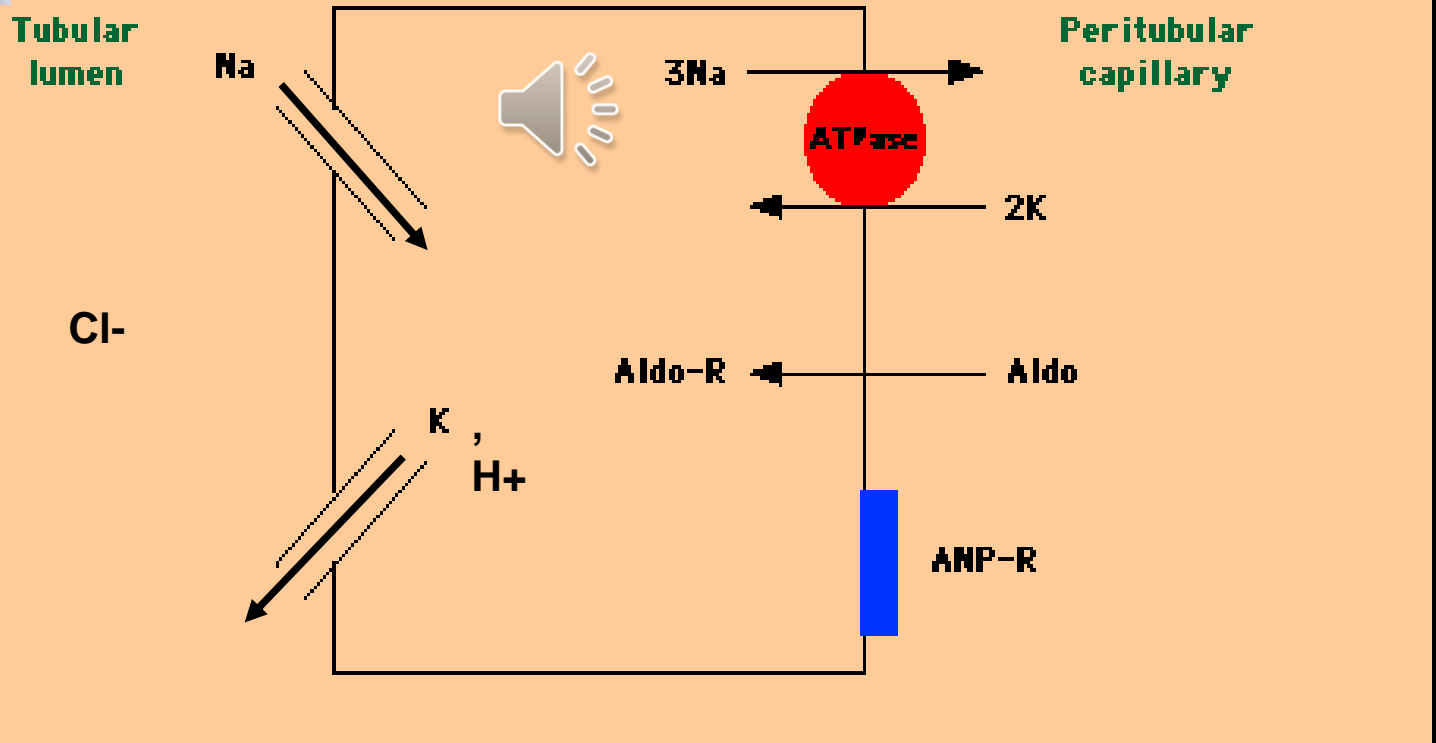
- διουρητικά, κυρίως της θειαζίδης*
- υπερέκκριση αλατοκορτικοειδών**

- Είσοδος στα κύτταρα:

- Υποκαλιαιμία (όταν είναι βαριά)

* τα συχνότερα

** αλδοστερονισμός, συνδρομο Bartter, ρενινοπαραγωγοί
όγκοι

Ion transport in collecting tubule cell Schematic representation of sodium and potassium transport in the sodium reabsorbing cells in the

ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗΣ ΑΛΚΑΛΩΣΗΣ (2)

Κατακράτηση HCO_3^-

- Χορήγηση μεγάλης ποσότητας HCO_3^- συνήθως για θεραπεία διαβητικής ή γαλακτικής οξέωσης
- Μαζικές μεταγγίσεις αίματος (σπάνιο)
- Σύνδρομο γάλακτος - αλκαλικών (σπάνιο)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΗΣ ΑΛΚΑΛΩΣΗΣ

Χλώριο ούρων

< 20 meq/L

- Υποογκαιμία

> 20 meq/L

- ↑ αλατοκορτικοειδή

- Διουρητικά*

- Υποκαλιαιμία (< 2 meq/L)

- Σύνδρομο Bartter

Αντιρρόπηση pCO₂ επί Μεταβολικών διαταραχών

Μεταβολική οξέωση:

↓ των HCO₃⁻ κατά 1 mEq/L → ↓ PCO₂
κατά 1-1.2 mmHg

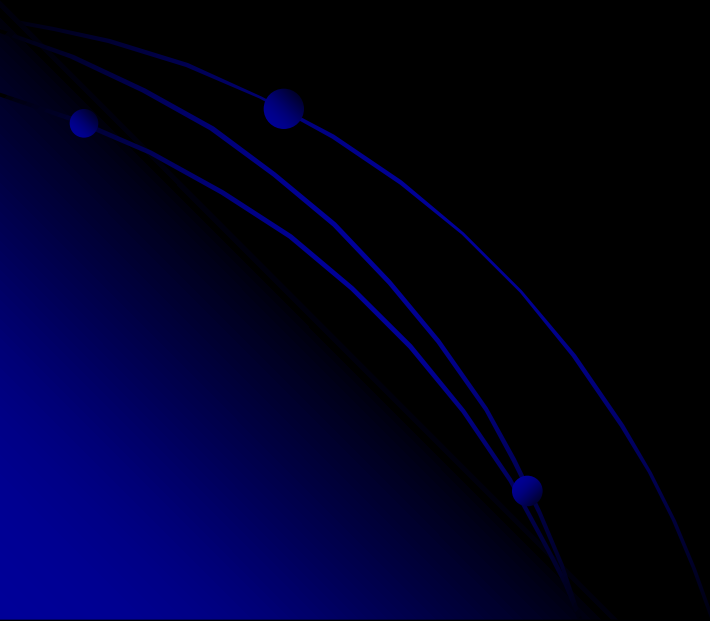
$$p\text{CO}_2 = [\text{HCO}_3^-] \times 1.5 + 8 (\pm 2)$$

Μεταβολική αλκάλωση:

↑ των HCO₃⁻ κατά 1 mEq/L → ↑ PCO₂ κατά
0.7 mmHg

$$p\text{CO}_2 = [\text{HCO}_3^-] + 15 (\pm ?)$$

Παραδείγματα

Ερώτηση 1: Ασθενής 45 ετών με εμέτους εξαιτίας πυλωρικής στένωσης και Na^+ ορού: 140 mEq/L, K^+ : 2.2 mEq/L, Cl^- : 86 mEq/L, pH: 7.53, PCO_2 : 52 mmHg, HCO_3^- : 40 mEq/L, ουρία: 90 mg/dl, κρεατινίνη: 1.8 mg/dl έχει:

1. Μεταβολική οξέωση με φυσιολογικό χάσμα ανιόντων
2. Οξεία αναπνευστική οξέωση
3. Χρόνια αναπνευστική οξέωση
4. Μεταβολική υποχλωραιμική υποκαλιαιμική αλκάλωση

Η σωστή απάντηση είναι η 4

Ερώτηση 2: Ασθενής 45 ετών, βαρύς καπνιστής, εμφάνισε εμέτους. $\text{pH} = 7.49$, $\text{PO}_2 = 55 \text{ mmHg}$, $\text{HCO}_3^- = 40 \text{ mEq/L}$, $\text{PCO}_2 = 68 \text{ mmHg}$ και έχει:

1. Μεταβολική αλκάλωση
2. Χρόνια Αναπνευστική οξέωση
3. Μικτή διαταραχή με μεταβολική αλκάλωση και αναπνευστική οξέωση
4. Μικτή διαταραχή με μεταβολική και αναπνευστική αλκάλωση

Η σωστή απάντηση είναι η 3

Ερώτηση 3: Ασθενής με κίρρωση, υπό αγωγή με φουροσεμίδη και $\text{pH} = 7.55$, $\text{PCO}_2 = 44 \text{ mmHg}$, $\text{HCO}_3^- = 40 \text{ mEq/L}$ έχει:

1. Μεταβολική αλκάλωση
2. Αναπνευστική αλκάλωση
3. Μικτή διαταραχή με μεταβολική και αναπνευστική αλκάλωση
4. Χρόνια Αναπνευστική οξέωση

Η σωστή απάντηση είναι η 3

Ερώτηση 4: Ασθενής με χρόνια διαρροϊκό σύνδρομο εμφανίζει $\text{pH} = 7.28$, $\text{PCO}_2 = 28 \text{ mmHg}$, $\text{HCO}_3^- = 12 \text{ mEq/L}$, $\text{Na}^+ = 138 \text{ mEq/L}$, $\text{K}^+ = 3.5 \text{ mEq/L}$, $\text{Cl}^- = 108 \text{ mEq/L}$, ουρία = 102 mg/dl , κρεατινίνη = 1.6 mg/dl και έχει:

1. Απλή Μεταβολική οξέωση
2. Μικτή μεταβολική οξέωση με φυσιολογικό και μεγάλο χάσμα ανιόντων
3. Μικτή μεταβολική οξέωση και μεταβολική αλκάλωση
4. Μικτή μεταβολική οξέωση και αναπνευστική αλκάλωση

Η σωστή απάντηση είναι η 2

Ερώτηση 5: Ασθενής με εμέτους από 5 ημέρες προσέρχεται με υπόταση, ταχυκαρδία, $\text{pH} = 7.23$, $\text{PCO}_2 = 22 \text{ mmHg}$, $\text{HCO}_3^- = 9 \text{ mEq/L}$, κρεατινίνη = 2.1 mg/dl , $\text{Na}^+ = 140 \text{ mEq/L}$, $\text{Cl}^- = 77 \text{ mEq/L}$, $\text{K}^+ = 3.4 \text{ mEq/L}$, κετόνες = ίχνη στα ούρα και έχει:

1. Απλή Μεταβολική αλκάλωση
2. Μικτή μεταβολική οξέωση με φυσιολογικό και μεγάλο χάσμα ανιόντων
3. Μικτή μεταβολική οξέωση και μεταβολική αλκάλωση
4. Μικτή μεταβολική οξέωση και αναπνευστική αλκάλωση

Η σωστή απάντηση είναι η 3

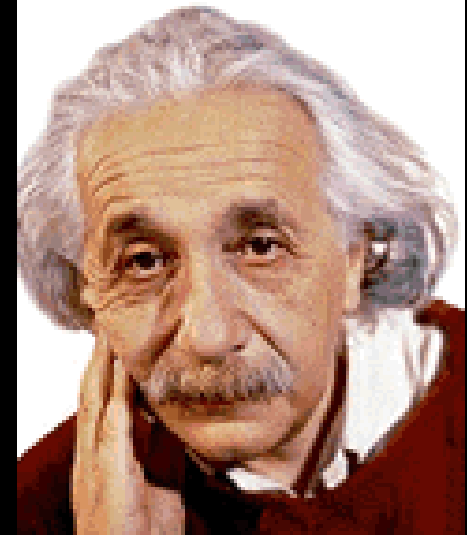
Computer Search

ευχαριστω

για την

προσοχή σας

Tickle Your Brain